

Θότι ἐγειρόμενοι κατὰ τὴν τελευταίαν ἡμέραν θέλετε εὐρεῖ ἐνδυμα λαμπρὸν καὶ καθάρν, σῶμα οὐράνιον καὶ ἄφθαρτον. Τὸ εὐτελὲς τοῦτο σῶμα κατατιθέμενον σήμερον εἰς τοὺς κόλπους τῆς γῆς, θέλει ἐξέλθῃ περικαλλὲς κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς ἀναστάσεως ὡς τὸ νέον χάρτον τῆς ἀνοίξεως· ἡ δὲ ψυχὴ ὑμῶν, καταγοητευμένη ἐκ τῆς θαυμασίας ταύτης μεταλλαγῆς, θέλει ἐκφωνήσῃ ἐν τῷ θαυμασμῷ αὐτῆς· «πόθεν προέρχεται ἐν ἐμοὶ ἡ οὐράνιος οὕτη λάμψις, αἱ νέαι αὗται δυνάμεις, καὶ ἡ ἄγνωστος αὕτη εὐδαιμονία;» Τότε ὤψασθε τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου καθήμενον ἐκ δεξιῶν τῆς δυνάμεως, καὶ ἐρχόμενον ἐπὶ τῶν νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ, ὑμεῖς δὲ ἀναρπασθέντες θέλετε μετατεθῆ εἰς τὴν οὐράνιον Ἱερουσαλὴμ, ἐν τῇ διαμονῇ τῶν δικαίων ἐνθα οὐκ ἔστι πόνος, οὐ λύπη, οὐ στεναγμός, ἀλλὰ ζωὴ ἀτελεύτητος. Γένοιτο!

A. Κουρτιάκης.

Ἡ ἄνω ἐμιλίχ, ληφθεῖσα ἐκ τῶν λόγων τοῦ Κ. *Horace Monod*, ἐξεφωνήθη ἐν τῷ Φιλ. Συλλόγῳ «Ὁμηρος» τὴν 7 Νοεμβρίου 1876.

ΘΑΥΜΑΤΟΥΡΓΙΑΙ.

(Συνέχεια. Ἰδε Φύλλ. ΙΑ΄.)

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ. Ε΄. ΜΕΡΟΣ Α΄.

ΟΠΤΙΚΑ.

Ἀπασῶν τῶν ἐπιστημῶν ἡ ὀπτική ἐστὶν ἡ εὐφωρότερα εἰς θαυμαστὰ μηχανήματα. Ἡ δύναμις τοῦ προσπελάζειν τὰ μαλλόν μεμακρυσμένα ἀντικείμενα καὶ καθιστᾶν αὐτὰ ὑποχείρια τῷ παρατηρητῇ, πρὸς δὲ καὶ τοῦ ἐξογκοῦν εἰς γιγαντιαῖον μέγεθος καὶ τὰ σχεδὸν ἀόρατα σώματα τοῦ ὕλικου κόσμου, ἐμπνέει πάντοτε τὸν θαυμασμόν καὶ αὐτοῖς τοῖς ἐννοοῦσι τὰ μέσα δι' ὧν τὰ τε-

ρατουργήματα ταῦτα τίθενται εἰς ἐνέργειαν. Οἱ ἀρχαῖοι, ἀληθῶς, ἠγνόουν τοὺς συνδυασμοὺς ὑαλίνων κατόπτρων καὶ φακῶν, τοὺς ἀποτελοῦντας τὰ τηλεσκόπια καὶ τὰ μικροσκόπια, ἀλλ' ἀρκούντως ἐγίνωσκον τὴν ιδιότητα ἣν κέκτηνται οἱ τε φακοὶ καὶ τὰ κάτοπτρα, τοῦ σχηματίζειν ὀρθὰς ἢ ἀνεστραμμένας εἰκόνας τῶν ἀντικειμένων. Διάφοροι συγγραφεῖς ἀναφέρουν, ὅτι οἱ ἀρχαῖοι ἐποιεῦντο χρῆσιν κατόπτρων ἐκ χάλυδος ἢ ἐξ ἀργύρου κατεσκευασμένων, ἢ ἐκ μίγματος τινος ἐκ χαλκοῦ καὶ λευκοσιδήρου, ὅπερ τὰ νῦν χρησιμεύει παρ' ἡμῖν πρὸς ἀντανάκλασιν τοῦ φωτὸς τῶν λαμπτήρων. Πιθανολογεῖται πρὸς τοῦτοις ἐκ τινος χωρίου τοῦ Πλινίου, ὅτι καὶ ὑάλινα κάτοπτρα ὑπῆρχον καὶ ἐν Σιδῶνι· ἀλλὰ τὸ εἰς αὐτὰ κατοπτρίζομενον ἀντικείμενον ὥφειλε νὰ φωτίζεται εἰς μέγιστον βαθμόν, διότι ἄλλως ἡ εἰκὼν αὐτοῦ παρίστατο λίαν ἀσθενὴς καὶ δυσδιάκριτος. Τὰ ἀργυρᾶ λοιπὸν κάτοπτρα, ἐν γενικῇ ὄντα χρήσει καὶ ὑπερτεροῦντα τῶν ἐξ οἰουδῆποτε ἄλλου μετάλλου γινομένων, ἐχρησίμευσαν σχεδὸν ἀποκλειστικῶς παρὰ τοῖς ἀρχαίοις μάγοις.

«Οὐδεμία σχεδὸν ἀμφιβολία, λέγει ὁ Δόκτωρ *Brewster*, ὅτι αἱ κοινότεραι καὶ ἐπιτυχέστεραι ἀγυρτίαι τῶν ἀρχαίων ἦσαν ὀπτικῆς φύσεως, ἐκτελούμεναι δι' ὀραλῶν καὶ κοίλων κατόπτρων.»

Ἐν τοῖς ἀρχαιοτάτοις χρόνοις, καὶ ὑπὸ τὸ κράτος πολιτισμοῦ ἐν στασιμότητι διατελοῦντος, ἐπιστεύετο ὅτι πᾶς ὁ εἰς θεὸν ἐμβλέψας ὥφειλε ν' ἀποθάνῃ, ἢ τοῦλάχιστον νὰ χάσῃ τὴν δρασίαν του. Ἀλλ' ὁ τρόμος ὅν ἡ ἀλλόκοτος αὕτη δοξασία διήγειρεν, ἐν τῇ ζωῇ φαντασίᾳ τοῦ ἐνθουσιασμοῦ, κατευνάσθη, τοῦ χρόνου προϊόντος, ὡς ἐκ τῆς ἀμέσου δῆθεν μετ' αὐτοῦ συγκοινωνίας τοῦ ἀντικειμένου τῆς λατρείας του, καὶ κατὰ συνέπειαν τούτου αἱ ἐμφανίσεις τῶν θεῶν, μακρὰν τοῦ νὰ ἐμποιώσι φόβον, ἐλογίζοντο ὡς δῆλωσις τῆς εὐνοίας αὐτῶν, καὶ ὁ χῶρος ἄλλως τε ἱερὸς ἐνθα οὗτοι προσεδέχοντο τὴν λατρείαν τῶν θνητῶν. — Παραδείγματα.

1. Ὁ ναὸς *Enguinum*, ἐν Σικελίᾳ, μεγάλου ἐτύγχανε σεβασμοῦ, οὐχὶ τοσοῦτον ἕνεκεν τῆς ἀρχαιότητος αὐτοῦ, ἀλλὰ διότι ἡξιοῦτο ἐνίοτε τῆς ἐμφανίσεως τῆς Μητρὸς τῶν Θεῶν.

2. Ὁ Ἀσκληπιὸς εἶχε ναὸν ἐν Ταρσῷ ἐνθα πολλάκις ἐδηλοῦτο τοῖς προσκυνηταῖς αὐτοῦ.

3. Ὁ Πλίνιος ἀναφέρει ὅτι ἐν τῷ ἀρχαίῳ ναῷ τοῦ Ἡρακλέους ἐν Τύρῳ ὑπῆρχεν ἐδώλιον ἐκ λίθου καθισρωμένου, ἐξ οὗ οἱ θεοὶ εὐκόλως ἀνωρθοῦντο· ἢ, ἐν ἄλλαις λέξεσιν, «ἐξ οὗ θαυμάσιαι ὀπτασίαι ἐφαίνοντο ἐκπεμπόμεναι.»

4. Ὁ Πausanίας λέγει περὶ τοῦ Ὀρφέως τάδε :

«... προαποθανούσης οἱ τῆς γυναικὸς, ἡ ἐπὶ τὸ Ἄορνον δι' αὐτὴν τὸ ἐν τῇ Θεσπρωτίδι ἀφίκετο· εἶναι γὰρ πάλαι νεκυομαντεῖον αὐτόθι· νομίζοντα δὲ οἱ ἔπεσθαι τῆς Εὐρυδίκης τὴν ψυχὴν καὶ ἀμαρτάντα, ὥς ἐπεστράφη, αὐτόχειρα αὐτὸν ὑπὸ λύπης αὐτοῦ γενέσθαι.» (Pausan.: Βοιωτικά ΧΑΧ. 3 — 6.)

Ἄλλ' ὁ Pausanίας δὲν διηγεῖται τὰ καθέκαστα, ἔχοντα ὧδε πῶς : Ὁ Ὀρφεὺς ἀπαραμύθητος διὰ τὸν θάνατον τῆς προσφιλοῦς συζύγου ἢ ἐρωμένης του, μετέβη εἰς τὸ ῥηθὲν νεκυομαντεῖον, ἐνθα ἐγένοντο αἱ ἐπικλήσεις τῶν νεκρῶν. Μετὰ πολλὰς προετοιμασίαις τῷ ἐπεστράπη ἡ παρουσία τῆς γυναικὸς, ἀλλ' ὑπὸ τὸν ὄρον νὰ μὴ στρέψῃ τὰ βλέμματα πρὸς αὐτὴν. Ὁδεύει λοιπὸν ὁ Ὀρφεὺς περιχαρὴς πρὸς τὴν ἐξοδὸν τοῦ μαντείου, νομίζων ὅτι ἡ γυνὴ τὸν ἀκολουθεῖ· ἀλλὰ μετ' ὀλίγον, εἴτε ἐκ τοῦ πόθου τοῦ νὰ τὴν ἴδῃ, εἴτε ἐξ ἀμφιβολίας ὀρμώμενος, ὥς μὴ αἰσθανόμενος κρότον βημάτων ὀπισθεν αὐτοῦ, παραβαίνει τὸν ἐπιβληθέντα ὄρον, στρέφει τὴν κεφαλὴν, βλέπει αὐτὴν, ἀλλ' ἀμέσως αὕτη ἐν βραχεὶ γίνεται ἄφαντος, ἀποχωροῦσα βαθμηδὸν πορρωτάτῳ αὐτοῦ, καὶ τὸν ἐγκαταλείπει κατάρμονον ὡς καὶ πρὸ τῆς ἐπικλήσεως.

5. Ἡ Κλεονίκη, νέα τις παρθένος ἐν Βυζαντίῳ, ἐφονεύθη ὑπὸ τοῦ Βασιλέως τῆς

Σπάρτης Πausanίου. Οὗτος δὲ, τυπτόμενος ἀκολούθως ὑπὸ τῶν ἐλέγχων τῆς συνειδήσεως, μετέβη εἰς τὸ ἐν Ἡρακλείᾳ νεκυομαντεῖον ἢ ψυχοπομπεῖον, ἐνθα οἱ ψυχαγωγοὶ ἀνεκαλῶσαντο χάριν αὐτοῦ τὴν ψυχὴν τῆς Κλεονίκης ἵνα ἐμφανισθῇ ἐνώπιόν του. Ὁπερ καὶ ἐγένετο. Ἡ δ' ὑπ' αὐτῆς δοθεῖσα διαφορὸμένη ἀπόκρισις ἡδύνετο νὰ διερμηνευθῇ, εἴτε ὡς ἐπιφέρουσα τὴν συγχώρησιν τοῦ θεοῦ, εἴτε ὡς ἀναγγέλλουσα τὸν βίαιον θάνατον τοῦ Pausanίου διὰ τὸ μέγα ἔγκλημα αὐτοῦ :

« Pausanias δὲ Κλεονικὴν ἐν Βυζαντίῳ παρθένον ἐλευθέραν . . . ἐκ τινος ὑποψίας ἡ ἀνελὼν (φονεύσας) ἑώρα πολλάκις ἐν τοῖς ὕπνοις λέγουσαν αὐτῷ . . . οὐ πανομήνου δὲ τοῦ φάσματος, πλεύσας εἰς τὸ ψυχοπομπεῖον εἰς Ἡράκλειον, ἱλασμαῖς τισὶ καὶ χοαῖς ἀνεκαλεῖτο τὴν ψυχὴν τῆς κόρης. Ἐλθοῦσα δὲ εἰς ὕπνιν, εἶπεν, ὅτι παύσεται τῶν κακῶν, ὅταν ἐν Λακεδαιμόνι γένηται. Γενόμενος δὲ εὐθὺς ἐτελεύτησεν.» (Πλουτάρχου. Περὶ τῶν ὑπὸ τοῦ θεοῦ βραδέως τιμωρουμένων X. 47. Καὶ τοῦ αὐτοῦ. Κίμων VI. 9.)

6. Τὴν θνὴ ἀπὸ Χριστοῦ ἑκατονταετηρίδα, ὁ Αὐτοκράτωρ Βασίλειος ὁ Μακεδὼν, ἀπαρηγόρητος διὰ τὸν θάνατον τοῦ υἱοῦ του, κατέφυγεν εἰς τὰς δεήσεις καὶ προσευχὰς Θεοδώρου τινὸς, Σανταβαρένου τὴν ἐπικλήσιν, περιφήμου περὶ τὸ θαυματουργεῖν. Ὁ πανοῦργος αὗτος ἐξορκιστὴς τῷ ἐπέδειξε τὴν μορφήν τοῦ προσφιλοῦς του υἱοῦ, λαμπρῶς ἐνδεδυμένου καὶ ἐφ' ἵππου μεγαλοπρεποῦς. Ὁ νέος ὀρμήσας ἐρρίφθη εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ πατρὸς του, ἀλλὰ ἀμέσως τὴν αὐτὴν στιγμὴν ἐγένετο ἄφαντος.

ΓΕΝΙΚΑΙ ΔΙΑΣΑΦΗΣΕΙΣ.

Ἐκ τῶν ἀτελῶν ἀφηγήσεων τῶν μέχρις ἡμῶν περιελθουσῶν, περὶ τῶν θαυμαστῶν τούτων φαινομένων, οὐδόλως δυνάμεθα ν' ἀμφιβάλλωμεν, ὅτι κοῖλον κάτοπτρον ἦτο τὸ κύριον ὄργανον δι' οὗ ταῦτα παρήγοντο.

Ἐκαστον κοῖλον κάτοπτρον, ἵνα ἢ ὅλως

τέλειον, ὁφείλει νὰ ἔχῃ τὴν ἐπιφάνειάν του ἐλλειπτικὴν, εἰς τρόπον ὥστε, ἂν ἀντικείμενόν τι τεθῇ ἀπέναντι ἐνὸς τῶν φακῶν τῆς ἐλλειψέως, νὰ σχηματίζεται ἡ εἰκὼν αὐτοῦ ἀνστραμμένη ἐν τῷ ἐτέρῳ φακῷ. Ἡ εἰκὼν αὕτη, πρὸς θεατὴν δεόντως τοποθετούμενον, φαίνεται κρεμασμένη εἰς τὸν ἀέρα. Ἄν δὲ τό τε κάτοπτρον καὶ τὸ ἀντικείμενον ὦσι κεκρυμμένα ἐκ τῆς ὁράσεως αὐτοῦ, τὸ ἀποτέλεσμα φανήσεται αὐτῷ σχεδὸν ὑπερφυσικόν.

Ἡ ἀκόλουθος τρομερὰ ἀπάτη, ἐπονομασθεῖσα τὸ *Μυστηριώδες ξίφος*, ἐξέπληξε πολλάκις τοὺς θεατὰς ἐν Εὐρώπῃ. Ἄν ἄνθρωπός τις κρατῶν καλῶς ἐστιλβωμένον ξίφος, καὶ ὑπὸ δυνατοῦ φωτὸς φωτιζόμενος, σταθῇ ἀπέναντι κοίλου κατόπτρου, ὀλίγον τι μακρύτερον τοῦ πρωτίστου φακῷ, θέλει παρατηρήσει μεταξὺ ἑαυτοῦ καὶ τοῦ κατόπτρου, ἀνστραμμένην καὶ μικροτέραν εἰκόνα τοῦ ἰδίου τοῦ ἀτόμου μετὰ τοῦ ξίφους. Ἄν δὲ τείνῃ τὸ ξίφος πρὸς τὸ κέντρον τῆς κοιλότητος τοῦ κατόπτρου, ἀμφότερα τὰ ξίφη θὰ συναντηθῶσι πρὸς τὰ ἄκρα αὐτῶν· ἂν δὲ τείνῃ αὐτὸ ἔτι πρόσω, τὸ ἀντανεκλόμενον ξίφος θὰ φανῇ προσβάλλον αὐτὸν εἰς τὸ στήθος. Ἀλλὰ πρὸς τοῦτο, εἶναι ἐπάναγκες ὥστε ἡ διεύθυνσις τοῦ ἀληθοῦς ξίφους, νὰ συμπίπτῃ πρὸς τὴν διάμετρον τοῦ κύκλου ἐν ᾧ τὸ κάτοπτρον κείμενον ἀποτελεῖ βεβαίως τὸ κοῖλον ἡμισφαίριον· διότι ἂν ἡ διεύθυνσις πίπτῃ πλάγιως τῆς διαμέτρου, τὸ ἀντανεκλόμενον ξίφος θέλει ἀπέχει ἐξίσου πρὸς τὸ ἕτερον μέρος αὐτῆς, καὶ θὰ φαίνεται σημαδεῦον τὸ στήθος οἷουδ' ἂν ποτε ἄλλου ἀνθρώπου ἰσταμένου ἐντὸς τῆς βολῆς αὐτοῦ. Ἄν λοιπὸν ὁ κρατῶν τὸ ἀληθὲς ξίφος τοποθετηθῇ ὀπισθεν παραπετάσματος, ἢ ὅπωςδ' ἂν ποτε κρύπτηται ἐκ τῆς ὁράσεως τοῦ θεατοῦ, οὗτος ἀναμφιβόλως θὰ ἐκπληγῇ βλέπων ξίφος ἐπιπίπτον κατ' αὐτοῦ. Τὸ πείραμα καθίσταται ἐκπληκτικώτερον ἂν γείνῃ χρῆσις δύο κατόπτρων ὁμοειδῶν, διότι τότε θὰ παρίσταται ἐναργῶς καὶ ἡ εἰκὼν δολοφένου ἀπειλούντος τὴν ζωὴν τοῦ θεατοῦ.

Ἡ ἀποτελεσματικὴ ἐνέργεια τοῦ κοίλου κατόπτρου ἐξεδηλώθη ὡσάύτως εἰς τὰ περὶ ἐμφανίσεως ἀπόντος ἢ τεθνεότος προσώπου. Πρὸς τοῦτο, τίθεται ἡ προτομὴ ἢ ἡ εἰκὼν αὐτοῦ, ἐνώπιον τοῦ κατόπτρου, καὶ ἡ εὐκρινὴς ἀντανάκλασίς του θὰ ἐμφανισθῇ εἰς τὸν ἀέρα καθ' ὃν τρόπον προείπομεν· ἢ, καὶ περιβαλλομένη ὑπὸ καπνοῦ, ἂν προηγουμένως τὸ περιθώριον τῆς εἰκόνης καλυφθῇ δι' αἰθάλης, ὥστε νὰ φωτίζεται ἀπλῶς μόνον τὸ ἐξωγραφημένον πρόσωπον αὐτῆς.

Ὁ Κ. Βάλτερ Σκόττ ἐν τῇ « Δαιμονολογίᾳ » αὐτοῦ, ἀναφέρει τὸ ἐπόμενον ἀνέκδοτον : « Ὁ ἰδιοκτήτης ἀρχαίου τινὸς φρουρίου ἐπὶ τῶν μεθορίων τῆς Οὐγγαρίας, εἶχεν ἀποφασίσει νὰ παράτῃ διασκέδασιν τινα τοῖς φίλοις αὐτοῦ, ἀναλόγως τοῦ κοινωνικοῦ του βαθμοῦ καὶ τῆς μεγαλοπρεπείας τοῦ ἀρχαίου μεγάρου του. Οἱ προσκεκλημένοι ἦσαν, ὡς εἰκὸς, πολυάριθμοι, μεταξὺ δ' αὐτῶν ὑπῆρχε καὶ ἀξιωματικὸς τις ἀπόμαχος ἐκ τοῦ τάγματος τῶν Οὐσσάρων, ἐξακουστὸς διὰ τὴν ἀνδρείαν καὶ τὸ ἀτρόμητον τοῦ χαρακτῆρός του. Ἀφοῦ διευθετήθησαν πάντα τὰ τὴν ἐσπερινὴν εὐωχίαν καὶ εὐθυμίαν ἀφορῶντα, ὁ ἀξιωματικὸς εἰδοποιήθη, ὅτι καθίστατο ἀδύνατον νὰ χορηγηθῇ εἰς ὅλους τοὺς συνδαιτημόνας ἡ προσήκουσα ἀνάπαυσις τῆς νυκτὸς, ἐκτὸς μόνον ἂν τις ἐξ αὐτῶν ἦν ἀρκούντως θαρραλέος, ὥστε ν' ἀναλάβῃ τὸν κίνδυνον νὰ κοιμηθῇ ἐν τινι θαλάμῳ ὑπὸ δαιμονίων ἐκάστοτε συχναζομένῳ καὶ ἰδίως τὸ μετονύκτιον· καὶ ὅτι, ἐπειδὴ ἅπαντες ἐγίνωσκον ὅτι ὁ ἀξιωματικὸς εἰς οὐδὲν ἐλογίζετο τὰς τοιαύτας προλήψεις, ὁ θάλαμος οὗτος ὠρίσθη ἐκ προοιμίων δι' αὐτόν. Ὁ ἀξιωματικὸς ἀσμένως παρεδέχθη τὴν πρότασιν, καὶ ἀφοῦ μετέσχε τοῦ ἐσπερινοῦ συμποσίου, ἀπεσύρθη εἰς τὸ προσδιωρισμένον δωμάτιόν του, ἀφοῦ πρῶτον ὤμοσε τρομερὰν ἐκδίκησιν κατὰ τοῦ τολμήσαντος νὰ διαταράξῃ τὴν ἡσυχίαν του. Ἀλλ' ἐναντίον τῆς ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει προσδοκωμένης ἀπολύτου γενναιοφυχίας του, ὁ ἀξιωματικὸς κατεκλίνθη, ἀφοῦ πρῶ-

τον ἀφῆκε τὸ κτρίον τοῦ ἀνηρμένου καὶ τὰ δύο τοῦ πυρόβολα γεμισμένα πλησίον τοῦ ἐπὶ τῆς τραπέζης.»

«Μόλις ἐκοιμήθη μίαν ὥραν, ὅτε ἀφύπνισθη ὑπὸ σοβαρῶν ἤχων μουσικοῦ ὀργάνου. Τρεῖς γυναῖκες ἀλλοκότως ἐνδεδυμένοι, ἐφαίνοντο πρὸς τινα γωνίαν τοῦ θαλάμου ἀπέναντι τῆς κλίνης, ψάλλουσαι νεκρώσιμον ἀκολουθίαν. Ὁ ἀξιωματικὸς ἠκροάσθη ἐπ' ὀλίγον μεθ' ἡδονῆς, εἶτα λέγει πρὸς αὐτάς· «Κυρίαί, ψάλλετε λίαν ἁρμονικῶς, ἀλλ' ἡ μονοτονία δὲν μοὶ ἀρέσκει· κάμετέ μοι τὴν χάριν νὰ μεταβάλητε ἦχον; Αἱ κυρίαί· ἐξηκολούθουν τὴν ᾠδὴν· ὁ ἀξιωματικὸς ἐπανελάβε τὴν παράκλησιν, ἀλλ' ἡ μουσικὴ ἐξηκολούθει ἡ αὐτή. Τέλος ταῖς λέγει μετ' ὀργῆς· «Κυρίαί, ἡ διαγωγὴ σας φαίνεται οὕσα τέχνασμα πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦ νὰ μὲ φοβίσητε, ἀλλ' ἐπειδὴ τὴν θεωρῶ ὡς ἀσύγγνωστον προπέτειαν, θὰ λάβω ἄλλον τρόπον ἐκδικήσεως.» Ταῦτα εἰπὼν, λαμβάνει εἰς χεῖρας τὰ πυρόβολα, ἐνῶ αἱ κυρίαί ὀλονέν ἔψαλλον. Τότε δὲ εἰς ἄκρον παροργισθεῖς, «θὰ περιμένω, εἶπεν, ἀκόμη πέντε λεπτά, καὶ ἔπειτα θὰ πυροβολήσω ἀναμφιβόλως καθ' ὑμῶν; Ἡ νεκρώσιμος ᾠδὴ δὲν ἔπαυσε· τὰ πέντε λεπτά παρήλθον. «Σὰς παραχωρῶ, εἶπε, ἀκόμη καιρὸν μεχρὶ σοῦ ἀριθμῆσω ἕως εἴκοσι.» Καὶ ἡ ἀπειλὴ ὁμῶς οὐδὲν ἔσχεν ἀποτέλεσμα, ἀλλ' ἀπέβη ἀνωφελὲς ὡς καὶ ἡ πρὸ αὐτῆς. Ὁ ἀξιωματικὸς ἤρξατο ἀριθμῶν, ἐν-δύο-τρία, κτλ. ἀλλὰ προσεγγίζων εἰς τὸ τέλος τοῦ ἀριθμοῦ, καὶ ἐπαναλαμβάνων πολλάκις τὴν ἀπόφασιν τοῦ πυροβολῆσαι, ἐξεφώνει τοὺς τελευταίους ἀριθμοὺς δεκαεπτὰ-δεκαοκτὼ καὶ δεκαεννέα λίαν βραδέως, ἐπιβεβαιῶν συγχρόνως μετὰ τὴν ἐκφώνησιν ἐκάστου αὐτῶν, ὅτι τὰ πυρόβολα εἰσὶν ἐντεταμένα. Αἱ κυρίαί οὐδόλως περὶ τούτου ἐφρόντιζον. Ἄμα ἀπήγγειλε τὴν λέξιν εἴκοσι, κενόνοι ἀμέσως ἀμείψαντα τὰ πυρόβολα κατὰ τῶν ἄδουσῶν κυριῶν, αἵτινες καὶ πάλιν οὐκ ἐπαύσαντο τῆς ᾠδῆς των. Ὁ ἀξιωματικὸς τοσοῦτον ἐ-ἐκρυθύμησε διὰ τὸ ἀτελεσφόρητον τῆς ἀνδραγαθίας του, καὶ τοσοῦτον ἐξεπλάγη, ὥς-

τε ἐπὶ τρεῖς ἐβδομάδας ἔκειτο ἀσθενής. Τὸ ἐπ' αὐτοῦ διαπραχθὲν τερατούργημα ἐξηγεῖται λίαν ἀπλῶς καὶ συντόμως· Αἱ ἀοιδοὶ αὗται ἦσαν παρακαθήμεναι πλησίον ἀλλήλων ἐν παρακειμένῳ τινι δωματίῳ, ὃ δ' ἀξιωματικὸς ἐπυροβόλησε κατὰ τῆς ἀντανακλάσεως αὐτῶν, πιπτούσης πρὸς τὴν γωνίαν τοῦ κοιτῶνός του, τῇ δυνάμει καὶ ἐνεργείᾳ κοίλων κατόπτρων.»

Ὀλίγιστοι δύνανται, ἐκτὸς ἂν ἐπισταμένως ποιήσωσι πειράματα ἐπὶ κοίλων κατόπτρων, νὰ ἐννοήσωσι τὸ μαγικὸν ἀποτέλεσμα τῶν τοιούτων ἐπτικῶν φασμάτων. Ὅταν τὰ ὄργανα τῆς ἀπάτης ὑποκρύπτονται, ὅταν πάντα τὰ ἀλλότρια φῶτα ἀποκλείωνται, τὰ δὲ κάτοπτρα ὧσιν ἀρκούντως μεγάλα, καλῶς ἐστιλβωμένα καὶ ἐσχηματισμένα, τὰ ἀποτελέσματα τῶν παραστάσεων, ἐπὶ νοῶν ἀγνοούντων ὅποσον ἡ ἐπὶ τοῦ ἐπιστημονικοῦ τούτου κλάδου φιλοσοφικὴ ἔρευνα ἐπεκτείνεται, ἔσονται αἰέποτε καταπληκτικώτατα. Καὶ αὐτοὶ οἱ ὑπνοοῦντες τὸν δόλον καὶ τὰς ἀρχὰς ἐφ' ὧν βασίζεται, πολλάκις ἀποροῦν καὶ ἐξίστανται.

Ὁ χαρακτὴρ τῶν ἐμφανίσεων τῶν θεῶν καὶ τῶν ἀποθανόντων φίλων ἢ συγγενῶν ἐν τοῖς ναοῖς τῶν ἀρχαίων, περὶ ὧν προείπομεν, λίαν θαυμασίως περιγράφεται ἐν τῷ ἐπομένῳ χωρίῳ τοῦ Δαμασκίου εἰς Βίον Ἰσιδώρου, ἀναφερομένῳ ὑπὸ τοῦ Φωτίου, τοῦ περιβοήτου τούτου καὶ πολυμαθεστάτου Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως·

«Ὁ δ' ἐν τῷ τοίχῳ τοῦ φωτὸς φανεῖς ὄγκος, οἷον παγεῖς εἰς πρόσωπον διεμορφούτο, πρόσωπον ἀτεχνῶς θεσπέσιον δὴ τι καὶ ὑπερφυῖς, οὐ γλυκεῖαις χάρισιν, ἀλλὰ βλοσυραῖς ἀγαλλόμενον, κάλλιστον δ' ὁμῶς ἰδεῖν καὶ οὐδὲν ἥττον ἐπὶ τῷ βλοσυρῷ τὸ ἥπιον ἐπιδεικνύμενον· ὃν Ἀλεξάνδρῳ ἐτίμησεν Ὅσιριν ὄντα καὶ Ἀδωνιν κατὰ τὴν μυστικὴν θεοκρασίαν.» (*Photii Bibliotheca ed Bekker. σ. 343. α 15. 22.*) ἦτοι· «Ὁ ὄγκος τοῦ φωτὸς ὃ ἐν τῷ τοίχῳ φανεῖς, ὥσανεὶ συγκεντρωθεῖς, ἔλαβε μορφήν προσώπου, θείου οὕτως εἶπεῖν καὶ ὑπερφυσικοῦ, αὐστηροῦ μὲν τὴν ὄψιν, ἀλλ' ἔχοντος

καὶ γλυκεῖαν χάριν, καὶ ὡραιότητου εἰς τὸ νὰ τὸ βλέπη τις, καὶ μετὰ τοῦ ἀγρίου συμμιγνόντος καὶ τὸ ἥπιον. Τοῦτο εἰ Ἀλεξανδρεῖς, κατὰ τὴν μυστικὴν αὐτῶν θρησκείαν, εἰμίτησαν ὡς ὄντα Ὅσιριν καὶ Ἀδωνιν.» Περιγράφων τις τὰς φαντασμαγορίας τοῦτέστι τὰς εἰδωλοφανεῖας τῶν νεωτέρων τερατουργῶν πῶς ἄλλως ἤθελε παραστήσει αὐτάς;

Ἰνα δ' ἐξηγηθῇ ἡ ἀπάτη ἡ ἐπὶ τοῦ Αὐτοκράτορος Βασιλείου τοῦ Μακεδόνος ἐνεργηθεῖσα, ὁ Σαλθέριος παρατηρεῖ λίαν νουνεχῶς, ὅτι ἦτο ἀδύνατον νὰ ἐκτελεσθῇ ὑπὸ ἀληθοῦς προσώπου ἀπομιμουμένου τὴν μορφήν τοῦ νέου ἡγεμόνος. Ἡ ὑπαρξὶς τοιοῦτου προσώπου, προδιδομένη ὑπ' αὐτῆς τῆς ἀξιοσημειώτου παρομοιώσεώς του καὶ ὑπὸ τοῦ τεχνάσματος τῆς παραστάσεως, ἤθελε βεβαίως ἀνακαλυφθῇ καὶ καταγγελθῇ ὑπὸ τῶν ἀπιστούντων καὶ δυσμενῶς ἐχόντων πρὸς τὰ τοιαῦτα τερατουργήματα, καὶ ἂν ἀκόμη ἠδυνάμεθα νὰ ἐξηγήσωμεν πῶς ὁ υἱὸς ἀπεσπάρθη ἐν ἀκαρεῖ ἀπὸ τὰς ἀγκάλας τοῦ πατρὸς. Ὁ Αὐτοκράτωρ λοιπὸν εἶδεν ἀπλῶς τὴν ἀεροειδῆ εἰκόνα τοῦ υἱοῦ του ἐφίππου καὶ ἐπειδὴ τὸ πρωτότυπον αὐτῆς προσήχθη ἐγγυτέρω τοῦ κατόπτρου, ἡ εἰκὼν προυχώρησεν εἰς τὰς ἀγκάλας του, καὶ, ρυσικῶ τῷ λόγῳ, διέφυγε τὴν σύλληψιν.

ΜΕΡΟΣ Β'.

Αἱ διασαφήσεις αὗται ἤδη ἐποιησάμεθα ἐπὶ τῆς ἀρχαίας ταύτης μαγικῆς τέχνης, καὶ τοι ἀρκούντως δηλωτικαὶ τῶν ἐν χρήσει τρόπων αὐτῆς, εἰαὶ λίαν ἀσθενεῖς, ὥστε νὰ παράσχῃ τὴν προσήκουσαν ἰδέαν τῶν λαμπρῶν ἐκείνων καὶ καταπληκτικουσῶν παραστάσεων. Ἐθνικὸν, οὕτως εἰπεῖν, σύστημα ἀπάτης, προτιθέμενον τὴν κυβέρνησιν καὶ ὑποδούλωσιν τῶν πνευμάτων, ὥφειλε νὰ συνεπάγῃ οὐχὶ ἀπλῶς τὴν ἐπιστημονικὴν ἐπιδεξιότητα τῆς ἐποχῆς, ἀλλ' ὡσαύτως καὶ ποικιλίαν ἐπικουρικῶν τεχνασμάτων ἱκανῶν ἵνα φοβίζωσι τὸν θεατὴν, διαταράττωσι

τὸν νοῦν αὐτοῦ, θαμβόνωσι τὰς αἰσθήσεις του, καὶ ἐπενεργῶσι τελεσφόρως ἐπ' αὐτοῦ. Τὸ ἀσθενὲς ὅμως καὶ ἐλλειπὲς τῶν ἡμετέρων διασαφήσεων ἀναπληροῦται ἐν μέρει ὑπὸ τοῦ ἐπομένου ἱστορικοῦ διηγήματος, ἀφορῶντος θαυματουργὸν νεωτέρας ἐποχῆς, ὅπερ ἐραυίζόμεθα ἐκ τοῦ «Βίου τοῦ Μπενβενούτο Τσελλίνης» *Life of Benvenuto Cellini* συγγραφέντος ὑπὸ τοῦ Ἀγγλου K. W. Roscoe. Ἡ θαυματουργία ἐτελέσθη ἐν τῷ ἀμφιθεάτρῳ τῆς Ῥώμης, τῷ καλουμένῳ «Κολοσσαῖον» περὶ τὸ 1534 ὡς ἐξῆς:

«Συνέβη, λεγεί ὁ Τσελλίνης, νὰ γνωρισθῶ μετὰ τινος Σικελοῦ ἱερέως, ἀνδρὸς πνευματώδους καὶ εἰδήμονος τῆς Λατινικῆς καὶ Ἑλληνικῆς γλώσσης. Ἡμέραν τινὰ καθ' ἣν συνδιελεγόμεθα περὶ διαφόρων ἀντικειμένων, περιστράφη ὁ λόγος καὶ περὶ τῆς νεκρομαντικῆς τέχνης. Ἐγὼ λοιπὸν, μεγάλως ἐπιθυμῶν νὰ μάθω τι περὶ αὐτῆς, τῷ εἶπον ὅτι ἀπὸ πολλοῦ χρόνου ἤμην λίαν περίεργος ἵνα γνωρίσω τὰ μυστήρια τῆς τέχνης ταύτης. Ὁ ἱερεὺς μοὶ ἀπεκρίθη ὅτι ὁ βουλόμενος νὰ σπουδάσῃ αὐτήν, ὀφείλει νὰ ἦναι ἀνὴρ εὐτόλμου καὶ σταθεροῦ χαρακτῆρος. Ἐχω ἱκανὴν τόλμην καὶ εὐστάθειαν, εἶπον, ὥστε νὰ μνηθῶ εἰς αὐτήν. Ὁ ἱερεὺς προσέθηκεν ὅτι, ἂν εἶχον τὸ ἀπαιτούμενον θάρσος πρὸς τοιαύτην παράβολον καὶ ἐπινίνδυνον ἐπιχείρησιν, ἠδύνατο ἀσμένως νὰ εὐχαριστήσῃ τὴν ἐπιθυμίαν μου. Συνεφωνήθη κατὰ συνέπειαν μεταξὺ μας ἡ ἐκτέλεσις τοῦ νεκρομαντικοῦ προβουλεύματος.

«Μίαν λοιπὸν ἐσπέραν ὁ ἱερεὺς μοὶ ἀνήγγειλεν ὅτι τὰ πάντα ἦσαν ἑτοιμα, ἀλλ' ὅτι ἔπρεπε νὰ συμπαραλάβω καὶ ἓνα σύντροφον. Προσεκάλεσα ἐγὼ τότε τὸν ἐπιστήθιον μου φίλον Βιγκέντιον Ρωμόλην, ἐκεῖνος δὲ, ἓνα συνέταιρόν του ὅστις μετήρχετο καὶ αὐτὸς τὴν ἀπόκρυφον τέχνην, καὶ μετέβημεν εἰς τὸ Κολοσσαῖον. Ὁ ἱερεὺς, κατὰ τὸ ἔθος τῶν ἐξορκιστῶν, ἐνεχάραξε κύκλον μέγαν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, ἀπαγγέλλων συγχρόνως ἐπωδὰς τὰς μᾶλλον ἀλλοκότους αἰδύναται τις νὰ φαντασθῇ ἠνέωξε λάκκον ἐν τῷ μέσῳ τοῦ κύκλου, ἠναψε πῦρ ἐντὸς αὐ-

τοῦ, διέταξε τὸν συνέταιρόν του νὰ ρίπτῃ πολύτιμα ἀρώματα, καὶ ἄλλα τινὰ πράγματα ὀχληρῶν καὶ δυσαρέστων ὁσμῶν εἰς τὸ πῦρ, ἐν ὀρισμένῳ χρόνῳ, καὶ ἀναθεῖς τὴν φροντίδα τοῦτε πυρὸς καὶ τῶν ἀρωμάτων εἰς ἡμᾶς, ἤρξατο τῶν μαγικῶν αὐτοῦ τελετουργιῶν.

«Ἡ τελετὴ αὕτη διήρκεσεν ἐπὶ τὴν μίαν καὶ ἡμίσειαν ὥραν, ὅτε ἐνεφάνησαν πλεῖστοι λεγεῶνες διαβόλων. Ὁ ἱερεὺς ἰδὼν τὸν μέγαν ἀριθμὸν τῶν καταχθονίων τούτων πνευμάτων, ἐστράφη πρὸς ἐμὲ καὶ μοι λέγει νὰ ζητήσω παρ' αὐτῶν ὅτι θέλω. Ἐπιθυμῶ, εἶπον, νὰ μοι φέρωσιν ἐνταῦθα τὴν ἀποθανοῦσαν ἐρωμένην μου Ἀγγελικὴν. Ἀλλ' εἰς μάτην. Τὴν ἐσπέραν ἐκείνην δὲν ἀπῆλαυσα τοῦ ποθομένου· ἀλλ' ἡ περιέργειά μου ἀρκούντως ἱκανοποιήθη ὡς πρὸς τὰ λοιπά.

«Ὁ ἱερεὺς προσέθηκεν ὅτι ὥφειλον νὰ ἐπανέλθω καὶ ἐκ δευτέρου, καὶ πᾶν τὸ παρ' ἐμοῦ αἰτούμενον θὰ ἐπιτελεσθῇ, ἀλλὰ νὰ φέρω μετ' ἐμοῦ ἓνα παῖδα ὅλως ἀθῶον καὶ ἀπαθῆ. Συμπαρέλαβον λοιπὸν τὸν δωδεκαετῆ ὑπηρέτην μου μετὰ τοῦ προρρηθέντος Ῥωμόλης καὶ ἑτερόν τινα φίλον ἐνόματι Γάδδην, ὃν μόλις κατέπεισα νὰ παρευρεθῇ ἐν τῇ τελετῇ ταύτῃ. Ὅτε ἀφίχθημεν εἰς τὸ ἀμφιθέατρον, ὁ ἱερεὺς, ὁποῦ ἐξεπλήρωσε τὰς αὐτὰς, ὡς καὶ προλαβόντως, διατυπώσεις, καὶ ἄλλας ἔτι καταπληκτικωτέρας προπαρασκευάς, μᾶς ἐτοποθέτησεν ἐντὸς τοῦ κύκλου ὃν διεχάραξε μετὰ θαυμασιωτέρας τέχνης, καὶ ἱεροπρεπέστερον ἢ κατὰ τὴν προτέραν ἡμῶν συνέντευξιν. Ἀναθεῖς πάλιν τὴν ἐπιστάσιαν τῶν ἀρωμάτων καὶ τοῦ πυρὸς τοῖς φίλοις μου Ῥωμόλῃ καὶ Γάδδῃ, μοι ἐνεχείρισε τὸν μαγικὸν χάρτην (*primacolo*), καὶ μοι προσέταξε νὰ στρέφω αὐτὸν πρὸς τὴν ἥθελε μοι δεικνύει διεύθυνσιν· ὑπὸ δὲ τὸν χάρτην ἐτέθη ὁ ὑπηρέτης μου. Ὁ μάγος, ἀρξάμενος τότε τῶν τρομερωτάτων ἐπικλήσεων του, συνήγαγε πληθὺν δαιμόνων καὶ τῶν ἀρχηγῶν τῶν διαφόρων λεγεῶνων αὐτῶν, προσκαλὼν ἕκαστον τῶν τελευταίων καὶ ὀνομαστὶ, εἰς γλῶσσαν Ἑβραϊκὴν, Λατι-

νικὴν καὶ Ἑλληνικὴν, τῇ δυνάμει τοῦ αἰωνίου Πατρὸς καὶ Δημιουργοῦ, εἰς τρόπον ὥστε τὸ ἀμφιθέατρον ἐγένετο πληρὲς ἐν μιᾷ στιγμῇ δαιμόνων, ἑκατοντάκις πολυπληθεστέρων ἢ ἐπὶ τοῦ πρώτου ἐξορκισμοῦ. Ἐν τούτοις ὁ Ῥωμόλης μετὰ τοῦ Γάδδῃ ἐνησχολοῦντο εἰς τὸ διατηρεῖν τὸ πῦρ ἀνημμένον, καὶ ρίπτειν ἐν αὐτῷ μεγάλην ποσότητα πολυτίμων ἀρωμάτων. Ἐγὼ δὲ, κατὰ διαταγὴν τοῦ νεκρομάντεος, ἐζήτησα καὶ πάλιν νὰ ἴδω τὴν Ἀγγελικὴν· ἐκεῖνος δὲ στραφεὶς μετ' ὀλίγον πρὸς ἐμὲ, λέγει· «Μάθε ὅτι οἱ δαίμονες μοι ὡμολόγησαν ὅτι ἐντὸς ἐνὸς μηνὸς, θὰ συναντηθῇς ἀφεύκτως μετ' αὐτῆς.» Προσέθηκε δὲ ὅτι ὥφειλον νὰ ἱσταμαι παρ' αὐτῇ σταθερῶς καὶ γενναίως, διότι οἱ λεγεῶνες ἦσαν τώρα ὑπὲρ τοὺς χιλίους καὶ πλείονες ἢ ὅσον προσεδόκα, μεταξὺ τῶν ὀποίων καὶ οὗ ὀλίγοι ἐπικινδυνωδέστατοι, καὶ ὅτι, ἐπειδὴ ἀπῆντησαν, τῇ μεσολαβήσει αὐτοῦ, εἰς τὸ ζήτημά μου, ὀφείλει νὰ φανῇ εὐγενικὸς πρὸς τοὺς αὐτοὺς καὶ ἡρέμα νὰ τοὺς ἀποπέμψῃ. Συγχρόνως ὁμοῦς ὁ ὑπὸ τὸν χάρτην παῖς διετέλει ἐν διηνεκεῖ τρόμῳ, λέγων ὅτι ὑπῆρχεν αὐτόθι ἐν ἑκατομμύριον ἀγριωπῶν ἀνθρώπων ἀπειλούντων νὰ μᾶς φονεύσωσι, καὶ μάλιστα τέσσαρες ὑπερμεγέθεις γίγαντες ὀπλισμένοι, προσπαθοῦντες νὰ εἰσδύσωσιν ἐν τῷ ἡμετέρῳ κύκλῳ. Ἐν τούτοις, ἐνῷ ὁ νεκρόμαντις, τρέμων καὶ αὐτὸς ὑπὸ φόβου, κατεγίνετο εἰς τὸ νὰ διασκορπίσῃ καὶ ἀποστείλῃ διὰ τοῦ ἡπιωτέρου τρόπου τὸ πανδαιμόνιον, ὁ Ῥωμόλης, ὅστις ὡς φύλλον κερκίδος λεύκης ἐπίσης ἔτρεμε, ἐνησχολεῖτο εἰς τὰ ἀρώματα καὶ ἐγὼ αὐτὸς, ἔτι πλεῖον πεφοβισμένος, ἀπέκρυπτον τὸν φόβον μου, ἵνα ἐμποιήσω θάρσος τοῖς ἄλλοις, ἀλλὰ, τῇ ἀληθείᾳ ἀπειναρκώμουν, θεωρῶν τὸν νεκρόμαντιν οὐχ ἥττον ἐκπεπληγμένον.

«Ὁ παῖς ἔθηκε τὴν κεφαλὴν του μεταξὺ τῶν γονάτων του καὶ εἶπεν· «Ἐν ταύτῃ τῇ θέσει θέλω ν' ἀποθάνω, διότι ἅπαντες βεβαίως θ' ἀπολεσθῶμεν.» Τῷ ἀπεκρίθη ὅτι οἱ δαίμονες διατελοῦν ὑπὸ τὴν ἡμετέραν ἐξουσίαν, καὶ ὅτι τὰ φαινόμενα

ταῦτα δὲν εἶναι εἰμὴ καπνὸς καὶ σκιά· τὸν προσέταξα πρὸς τοῦτοις ν' ἀνυψώσῃ τὴν κεφαλὴν καὶ νὰ μὴ ἀποδειλιῇ. Ἄμα ὅμως ἀνέβλεψεν, ἀνεφώνησε· «Τὸ ἀμφιθέατρον καίεται, τὸ πῦρ ἐπιπίπτει ἐφ' ἡμῶν.» Εἶτα καλύψας τοὺς ὀφθαλμοὺς μὲ τὰς χεῖρας, ἀνέκραξε καὶ πάλιν, ὅτι ἡ καταστροφή ἦν ἀναπόφευκτος καὶ δὲν ἤθελε νὰ βλέπῃ. Ὁ νεκρόμαντις, τὸ ἀπὸ μέρους του, μὲ παρκαλεῖ νὰ μὴ ἀποθαρρύνωμαι, ἀλλὰ νὰ ἐξακολουθοῦν νὰ ρίπτωσι τὰ ἀρώματα εἰς τὸ πῦρ. Διέταξε τότε νὰ καύσωσιν ἅπαντα τὰ ὑπολειπόμενα ἀρώματα. Ῥίψας ὅμως τὰ βλέμματά μου ἐπὶ τοῦ Γάδδου, ὅστις τοσοῦτον ἦν κατατρομασμένος, ὥστε μόλις ἠδύνατο νὰ διακρίνῃ τὰ περὶ αὐτὸν ἀντικείμενα, ἀλλ' ἐφαίνετο ἡμιθανὴς, λέγω πρὸς αὐτὸν ὅτι, ἐν τοιαύταις περιπτώσεσιν, ὁ ἄνθρωπος δὲν πρέπει νὰ ὑπέικῃ τῷ φόβῳ, ἀλλὰ νὰ κινῆται, διὰ νὰ ἐνθαρρύνῃ καὶ ἑαυτὸν καὶ τοὺς ἄλλους. Ὁ δὲ παῖς μετ' οὐ πολὺ, ἀκούσας κρότον τινὰ ἐκ τῶν καιομένων ὑλῶν προσερχόμενον, ἀνυψοῖ τὴν κεφαλὴν, καὶ βλέπων με γελῶντα, ἀνέλαβεν ὀλίγον θάρρος καὶ ἐκφωνεῖ· «Ἄπαντες οἱ δαίμονες ἀναχωροῦν πνέοντες ἐκδίκησιν, καὶ μόνον τινὲς διαμένουσιν, ἀλλὰ καὶ οὗτοι εἰς μακρὰν εἰσὶν ἀπόστασιν. Τότε δὲ καὶ ὁ κώδων τῆς παρακειμένης ἐκκλησίας ἐσήμανε τὴν ἐναρξίν τῆς ἐωθινής προσευχῆς, καὶ ὁ μάγος, ἀποπερατώσας τὰς τελετουργίας του, ἀπεκδύθη τὸν μαγικὸν του ἐπενδύτην, καὶ λαβὼν ὑπὸ μάλης τὰς βίβλους του, ἀνήγγειλεν ὅτι ἡ παράστασις ἐληξεν καὶ δυνάμεθα ν' ἀπέλθωμεν. Ἐξήλθομεν λοιπὸν ἅπαντες τοῦ κύκλου κρατούμενοι ὁ εἰς πλησίον τοῦ ἄλλου, ἔχοντες καὶ τὸν παῖδα ἐν τῷ μέσῳ ἡμῶν ἕνεκεν τοῦ φόβου του.»

Ἐνῷ λοιπὸν μετεβαίνομεν ἕκαστος εἰς τὴν οἰκίαν του, ὁ παῖς μᾶς ἔλεγε καθ' ὅδον ὅτι δύο ἐκ τῶν δαιμόνων οὓς εἴχομεν ἶδει ἐν τῷ ἀμφιθέατρῳ, προσπορεύοντο ἡμῶν πηδῶντες καὶ σκιρτῶντες, καὶ ὅτε μὲν ἀναβαίνοντες ἐπὶ τῶν στεγῶν τῶν οἰκιῶν, ὅτε δὲ καταβαίνοντες ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τῆς

(ΟΜΗΡΟΣ ΦΥΛ. Α΄.)

γῆς· ὁ δὲ ἱερεὺς μᾶς ἐβεβαίοντο ὅτι οὐδέποτε ἄλλοτε τῷ συνέβη νὰ ἴδῃ μαγικὸν κύκλον τοσοῦτον ἀλλάκοτον καὶ τρομερὸν συνάμα, καὶ προσεπάθει συγχρόνως νὰ μὲ καταπείσῃ ἵνα παρευρεθῶ καὶ εἰς τρίτην παράστασιν, καθ' ἣν νὰ αἰτήσωμεν παρὰ τοῦ πανδαιμονίου, οὐχὶ πλέον συνεντεύξεις μετὰ γυναικῶν, ἀλλ' ἀξιολογώτερα πράγματα· ἦτοι, ἀνακάλυψιν κεκρυμμένων ὀησαυρῶν· διότι μὲ ἐθεώρει ὡς συνεταῖρον λίαν εὐθαρσῆ καὶ ἀτρόμητον. Οὕτω συνδιαλεγόμενοι ἐφθάσαμεν εἰς τὰ ἴδια, καὶ ὅλην ἐκείνην τὴν νύκτα δὲν ὠνειρευόμεθα ἄλλο τι εἰμὴ δαίμονας.»

Ὁ βιογράφος τοῦ Τσελλίνου σημειοῖ ἐν παρόδῳ, ὅτι δὲν παρήλθε πολὺς χρόνος μετὰ τὴν σκηνὴν ταύτην, καὶ ὁ Τσελλίνης περιεπλέχθη εἰς διενέξεις μετὰ τοῦ προρηθέντος μάγου ἱερέως, αἵτινες ἐπήνεγκον τὴν ὁλοσχερῇ παύσιν τῶν μεταξὺ τῶν φιλικῶν σχέσεων.

«Ἀδύνατον ν' ἀναγνώσῃ τις, λέγει ὁ K. Brewster, τὸ διήγημα τοῦτο, χωρὶς νὰ ἐννοήσῃ, ὅτι οἱ λεγεῶνες οὗτοι τῶν διαβόλων δὲν παρήχθησαν ὑπὸ ἐπιδράσεώς τινος ἐπὶ τῆς φαντασίας τῶν θεατῶν, ἀλλ' ὅτι ἦσαν πράγματι ὀπτικὰ φαντάσματα εἰκόνες ἢ ἀντικείμενα ἀντανεκλώμενα ὑπὸ ἐνδὸς ἢ πλειόνων κοίλων κατόπτρων ἢ φακῶν.» Πῦρ ἀνάπτεται, καὶ ἀρώματα καίονται ἵνα σχηματισθῇ τὸ ἔδαφος ἢ τὸ περιθώριον τῶν ψευδῶν εἰκόνων, οἱ δὲ θεαταὶ ἀδυστηρῶς περιορίζονται ἐντὸς τοῦ μαγικοῦ κύκλου. Τὰ δὲ πρὸς τὸ κοῖλον κάτοπτρον παρουσιαζόμενα ἀντικείμενα, ἀφοῦ ἐτοποθετήθησαν οὕτως, ὥστε οἱ ἐν τῷ κύκλῳ νὰ μὴ δύνανται νὰ βλέπωσι τὴν κατ' εὐθείαν ὑπὸ τοῦ κατόπτρου σχηματιζομένην ἐναέριον εἰκόνα αὐτῶν, ἀλλ' οὔτε τὸ κάτοπτρον, ἢ σκευωρία ἦτο ἤδη ἐτοίμη ἵνα ποιήσῃ τὴν ἐνέργειαν αὐτῆς. Ἀλλὰ καὶ ἡ περὶ αὐτῶν ἐνασχόλησις τοῦ μάγου ἀπέβαινεν ὅλως περιττή, καὶ ἠδύνατο καὶ οὗτος νὰ λάβῃ τὴν θέσιν του μετὰ τῶν θεατῶν. Αἱ εἰκόνες τῶν διαβόλων ἐσχηματίζοντο ἅπασαι διακεκριμένως ἐν τῷ ἀέρι ἀμέσως ἄνωθι τοῦ πυρὸς,

ἀλλ' οὐδεμία ἡδύνατο νὰ θεωρηθῇ ὑπὸ τῶν ἐν τῷ κύκλῳ. Τὴν στιγμὴν ὁμῶς καθ' ἣν ἀρώματα ἐρρίπτοντο εἰς τὸ πῦρ ἵνα παράγωσιν ἀτμὸν, ἡ πρώτη συστροφή τοῦ ἀτμοῦ τούτου, ἀνυψουμένη διὰ μέσου μιᾶς ἢ πλειόνων εἰκόνων, ἔκαμνεν αὐτὰς ν' ἀντανεκλῶνται εἰς τὰ ὄμματα τοῦ θεατοῦ καὶ πάλιν νὰ διαλύωνται, ὅτε ἡ συστροφή δὲν ἐπηκολουθεῖτο καὶ ὑπὸ ἄλλων τοιούτων. Ὅσον πλειότεραι συστροφαὶ ἀτμοῦ ἀνῆρχοντο, τοσούτω καὶ πλειότεραι εἰκόνες καθίσταντο ὁραταί, καὶ ἅπαν δὲ τὸ σύμπλεγμα αὐτῶν ἤθελε φανῇ διὰ μιᾶς, ὅτε ὁ ἀτμὸς ἀθρόως καὶ ὁμοιοτρόπως διεχύνετο ἐπὶ τοῦ ὑπὸ τῶν εἰκόνων κατεχομένου χώρου. Τὰ δὲ μίγματα τῶν «ὀχληρῶν καὶ δυσαρέστων ὁσμῶν» συνέτεινον εἰς τὸ νὰ ἐκπλήττωσι τοὺς θεατὰς, καὶ καθιστᾶν αὐτοὺς μᾶλλον ὑπεύχοντας τῇ ἀπάτῃ, καὶ μετὰ τῶν ἀληθῶν φασμάτων τῆς σκηνῆς συμμιγνύοντας καὶ τὰ ὑπὸ τῆς φαντασίας αὐτῶν παραγόμενα.

Δύσκολον ἀποβαίνει τὸ ν' ἀποδειχθῇ ἐκ τοῦ διηγήματος, ὅποια μέρη τῆς παραστάσεως ἐπαρουσιάζοντο πραγματικῶς εἰς τὰ βλέμματα τῶν θεατῶν, καὶ ὅποια ἦσαν ἀπλῶς ἀποκυήματα τῆς φαντασίας αὐτῶν. Τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι, ὅτε παῖς καὶ ὁ Γάδδης τοσοῦτον κατεκυριεύθησαν ὑπὸ τοῦ φόβου, ὥστε ἐφαντάζοντο βλέπειν ὅ,τι δὲν ὑπῆρχεν ἐν τῇ παραστάσει. Ἀλλ' ὅτε ὁ παῖς ἀνακράζει ὅτι τέσσαρες τρομεροὶ καὶ παρμεγέθεις γίγαντες προσεπάθουν νὰ εἰσδύωσιν ἐντὸς τοῦ κύκλου, μᾶς περιγράφει ἀκριβῶς τὸ ἀποτέλεσμα ὅπερ ἡδύνατο βεβαίως νὰ παραχθῇ διὰ τῆς προσωθήσεως τῶν εἰκόνων ἐγγυτέρω τοῦ κατόπτρου, ὥστε αἱ ἀντανεκλάσεις αὐτῶν μεγαλυνόμεναι νὰ φαίνωνται προβαίνουσαι πρὸς τὸν κύκλον.

Εἰς τὴν μετ' ἐπιστάσις ἀναγινώσκοντα τὸ διήγημα, προφανὲς καθίσταται ὅτι, καίτοι ὁ Τσελλίνης ὁμολογεῖ ὅτι ἔτρεμεν ὑπὸ φόβου ὡς καὶ οἱ λοιποὶ, δὲν ἠγνόει ὁμῶς καθ' ὁλοκληρίαν τὴν ἐνεργοῦντα μηχανισμόν διότι, ἵνα ἐνθαρρύνῃ τὸν παῖδα, ἔβεβαίου αὐτὸν ὅτι οἱ διάβολοι διετέλουν ὑπὸ

τὴν ἐξουσίαν των καὶ ὅτι τὰ φαινόμενα ἦσαν ἀτμὸς καὶ σκιά.

Ἡ δὲ ἀναφώνησις τοῦ παιδὸς, καθάσιν ἀφορᾷ τοὺς δύο δαίμονας τοὺς προπορευομένους τῆς συνοδίας, τοὺς πεδώντας καὶ σκιρτώντας, καὶ ὅτε μὲν ἀναβαίνοντας ἐπὶ τῶν στεγῶν τῶν οἰκιῶν, ὅτε δὲ καταπίπτοντας ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, δύναται νὰ λογισθῇ ἀπλῶς ὡς ἀποτέλεσμα νοός, ὑπὸ τὸ κράτος εἰσέτι διατελοῦντος τῆς ταραχῆς καὶ τοῦ φόβου τῶν ἐν τῷ ἀμφιθεάτρῳ τοσούτω τρομερῶς διαδραματισθεισῶν σκηνῶν.

Ἡ διασάφησις τοῦ ἀξιοσημειώτου τούτου τερατουργήματος καθίσταται ἐντελής καὶ διὰ τῆς ἐπόμενης παραστάσεως, βαρυνόμενης ἐπὶ τῶν αὐτῶν ἀρχῶν. Ἡ παράστασις αὕτη ἐγένετο τὸ 1802 ὑπὸ τοῦ K. *Philips* ἐν ταῖς θεάτρῳ Λονδίνου καὶ Ἐδιμβούργῃς ὑπὸ τὸ ὄνομα «Φαντασμαγορία», καὶ παρήγαγεν ἐπὶ τῶν θεατῶν τὰ μᾶλλον ἐντυπωτικὰ καὶ τρομερὰ ἀποτελέσματα. Τὸ θέατρον διέκειτο εἰς σκότος βαθύ, καὶ ἡ σκηνή, παριστῶσα σπήλαιον πλήρες τρομερῶν μορφῶν καὶ σκελετῶν ἐν εἰδῇ ἀιαγλύφῳ ἐπὶ τῶν τοίχων αὐτῆς, ἀμυδρῶς πως διεφαίνετο δι' ἀραιοῦ τινος παραπετάσματος, ἀοράτου ὁμῶς τοῖς θεαταῖς, ἐφ' οὗ τὰ σκελετώδη ταῦτα φαινόμενα ἐξεικονίζοντο, καὶ δι' οὗ λάμπεις ἀστραπῶν διήρχοντο, καὶ συγχρόνως βρονταί, πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦ νὰ προδιαθέσωσι τὰ πνεύματα εἰς τὴν τρομερὰν παράστασιν, ἐκυλίωντο ὑπεράνω τῶν κεφαλῶν τῶν θεατῶν. Αἱ μορφαὶ καὶ τὰ διάφορα ταῦτα σχήματα ἀντανεκλῶντο ἐπὶ τοῦ παραπετάσματος τούτου διὰ διπλῶν φακῶν, ἀποτελούντων τὰς μαγικὰς *Lanterne* : ὀπτικὰ ὄργανα λίαν ἡμῖν γνωστά· ἀλλ' εἰς τοιοῦτον τρόπον, ὥστε τὰ σχήματα ἐφαίνοντο, ὅτε μὲν προχωροῦντα, ὅτε δὲ ὑποχωροῦντα, γιγαντιαῖον μέγεθος λαμβάνοντα, καὶ πάλιν σμικρυνόμενα, ὡς ζωντανὰ ὄντα κινούμενα, καὶ ἀμέσως ἐν ἀκαρεῖ ἀναλαμβάνοντα τὰς σκελετώδεις αὐτῶν μορφάς. Τρομεραὶ δὲ κεφαλαί, με βλοσυροὺς τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ τὰς σιαγόνας τρεμούσας, προσήγγιζον ἐνώπιον τῶν θε-

αὐτῶν καὶ αἴφνης ἐκ νέου ἀφανεῖς ἐγίνοντο. κτλ

Μεταξὺ τῶν τερατουργημάτων τῶν τελευμένων ἐν τοῖς ἀρχαίοις μυστηρίοις τῶν Ἑλλήνων καὶ Αἰγυπτίων, ἐπὶ τῇ προθέσει τοῦ νὰ δοκιμασθῇ τὸ θόρος τῶν μυσμένων, καὶ τοῦ ὑπαδουλώσαι τὸ λογικόν, ἡ ἀνταμείψαι τὴν σταθερότητα αὐτῶν, ἦσαν καὶ τὰ ἀκόλουθα: Εἰς τὸ βάθος στενοῦ σπηλαίου, οὐδέποτε φωτιζομένου ὑπὸ τοῦ φωτός τῆς ἡμέρας, λάμψις τις προσομοία τῇ τῷ ἡλιακῶν ἀκτίνων, αἴφνης ἀναυγάζουσα, ἀνεκάλυπτε τῷ μυσμένῳ, ἐν μεγίστῃ ἀποστάσει, κήπους μαγευτικούς καὶ ἀνάκτορα μεγαλοπρεπῆ ὧν τὸ κάλλος καὶ ἡ μεγαλοπρέπεια κατέπειθον αὐτὸν ν' ἀνομολογήσῃ ὅτι τὸ μέρος ἐκεῖνο ἦν τὸ ἐνδιαίτημον τῶν ἀθανάτων θεῶν. Ἐνταῦθα οἱ θεοὶ ἐνεφανίζοντο αὐτῷ, τῆς παρουσίας των ἀναγγελιομένης ὑπὸ τῶν μάλλον ἀναμφιλέκτων προδηλώσεων. Ἐβλεπεν οὗτος καὶ ἤκουεν αὐτοῦς, ὁ νοῦς του διαταράττετο, ἡ φαντασία του ἐξεπλήττετο, καὶ τὸ λογικόν του ὑπὸ τοσούτων θαυμάτων κατακλυζόμενον, ἐγκατέλειπεν αὐτόν. Ἐκθαμβούμενος οὕτω καὶ ἐξιστάμενος προσεκύνει τὰς ἐνδόξους καὶ ὑπερφυσικὰς διαδηλώσεις, καὶ γονυπετῆς ἀπένειμε τὴν λατρείαν του ἐνώπιον τῆς βεβαίου παρουσίας τῆς Θεότητος.

Οἱ μαγευτικοὶ οὗτοι κῆποι καὶ τὰ μεγαλοπρεπῆ ἀνάκτορα, τὰ τοσούτον αἰφνιδίως προκύπτοντα ἐκ τοῦ βάθους τῆς σκοτίας, καὶ λαμπρῶς φωτιζόμενα ὑπὸ φώτων μαγικῶν, ἡ μάλλον εἰπεῖν, ὑπὸ τοῦ ἰδίου αὐτῶν ἡλίου, ὡς λέγει ὁ Βιργίλιος (1), ἐπαναφαίνονται ἐν τῷ καθ' ἡμᾶς αἰῶνι, διὰ τοῦ, δικαίῳ τῷ λόγῳ θαυμαζομένου, νεωτέρου ἐφευρήματος, τοῦ καλουμένου Διοράματος (2). Τὸ κυριώτερον τέχνησμά αὐτῶν

(1). «*Solem que suum, sua lumina norunt*». (Virgil. *Aeneid. Lib. VI.* στίχ 644).

(2). Διοράμα. Εἰκὼν μεγάλη φυσικῶν ἀντικειμένων καταυγαζομένη ὑπὸ κινητοῦ φωτός. κτλ. Ἐφεύρημα τοῦ *Daguerre* καὶ *Bouillon* ἀπὸ τοῦ 1822 χρονολογούμενη.

συνίστατο εἰς τὸν τρόπον τοῦ ρίπτειν τὸ φῶς ἐπὶ τῶν ἀντικειμένων, ἐνῷ ὁ θεατὴς διέμενεν ἐν τόπῳ σκοτεινῷ. Τοῦτο οὐδεμίαν παρῆχε δυσκολίαν, καθότι ὁ μυσόμενος εἰσέδυσεν ἐκ τοῦ ἐνὸς ὑπαγείου διαχωρίσματος τοῦ σπηλαίου εἰς τὸ ἕτερον καὶ ἐπειδὴ, ὅτε μὲν ἀνυψοῦτο εἰς τὸν ἀέρα, ὅτε δὲ πάλιν κατέβαινεν, ἠδύνατο εὐκόλως νὰ νομίσῃ ἑαυτὸν ἐν τοῖς ἐγκάτοις τῆς γῆς εὐρισκόμενον, ὡς ἐκ τοῦ περικυκλοῦντος αὐτὸν σκότους. Ἐκ τούτων ἀσφαλῶς συμπεραίνομεν, ὅτι οἱ θαυματουργοὶ ἐροφάνται τῶν μυστηρίων, οἱ πολυειδῶν τρόπων ἀπάτης ἐφευρεταί, οὐδόλως ἠγνόουν τὰς ἀρχὰς ἐφ' ὧν τὸ Διοράμα βασίζεται. Ἀπλὴ παρατήρησις ἤρκει ἵνα ἀνακαλύψῃ αὐτὰς. Ἄνευ τῆς συνδρομῆς ἄλλης τινὸς τέχνης ἂν μακρὸς τις διάδρομος εἰς δάσος σκιερῶν δένδρων καταλήγῃ, φωτίζεται δὲ ἐξ ἐνὸς μόνον ἄκρου αὐτοῦ, ἡ πέραν τοῦ δάσους περίβλεπτος ἐκτασις θὰ φαίνεται πλησιεστέρα, καὶ θέλει παρουσιάζεσθαι τοῖς βλέμμασι τοῦ θεατοῦ ὡς ἡ τοῦ Διοράματος εἰκὼν.

Ἄς ἴδωμεν ὅπως ἀπλοποιεῖται ἡ ἀπάτη ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς χρόνοις, διὰ τῆς ἐνώσεως διαφόρων μηχανισμῶν. Συνοψίζομεν πρὸς τοῦτο τὴν περιγραφὴν τὴν διδομένην ὑπὸ τὴν λέξιν «Διοράμα» ἐν τῷ ἀγγλικῷ Ἑγκυκλοπαιδικῷ Λεξικῷ «*Penny Cyclopaedia*».

«Τὸ ἰδιάζον μαγικὸν ἀποτέλεσμα τοῦ «διοράματος, προέρχεται κατὰ μέγα μέρος ἐκ τοῦ τρόπου καθ' ὃν ἐνδείκνυται ἡ εἰκὼν, θεωρουμένη διὰ τοῦ προσκηνίου τοῦ «θεάτρου. Πέραν τοῦ προσκηνίου τίθεται ἡ «εἰκὼν εἰς τοιαύτην ἀπόστασιν, ὥστε τὸ «φῶς σχηματίζει ἐπ' αὐτῆς γωνίαν, κατα«πίπτει ἐξ ὀροφῆς ἀοράτου καθισταμένης «τῷ θεατῇ. Τοῦ φωτός συγκεντρουμένου «οὕτως ἐπὶ τῆς εἰκόνας, τὸ ἀποτέλεσμα ἐ«παυξάνει οὐσιωδῶς, ἐκ τοῦ ὅτι ὁ θεατὴς «διαμένει συγκριτικῶς ἐν τῷ σκότει, οὐδὲν «ἄλλο φῶς δεχόμενος ἢ εἰμὴ τὸ ἐκ τῆς ἐπι«φανείας αὐτῆς τῆς εἰκόνας ἐκπεμπόμενον. «Ἐν ἑτέρον περιστατικὸν μεγάλως συντεῖ«νον πρὸς τὴν ἀπάτην εἶνε ἡ μεσουλαθοῦσα

»ἀπόστασις, καὶ ὅτι τὰ πλάγια τοῦ προσκηνίου ἐκτείνονται γωνιωδῶς πρὸς τὴν εἰκόνα καὶ, καλύπτοντα τὰ ἄκρα αὐτῆς, »περιορίζουσι τὸ φῶς ἐν αὐτῇ τῇ σκηνῇ. Ὁ »ἀποκλεισμός, λοιπὸν οὗτος παντὸς ἄλλου »ἀντικειμένου ὁράσεως, ἐκτὸς τῶν ἐν τῇ εἰ- »κόνι ἐξωγραφημένων, τοῦ ὀφθαλμοῦ μὴ ἔ- »χοντος ἄμεσον κανόνα συγκρίσεως μεταξὺ »ἀληθῶν ἢ ψευδῶν παραστάσεων, παρέχει »εἰς τὸ εἶδος τοῦτο τοῦ θεάματος μεγάλην »καὶ ἐκπληκτικὴν ποικιλίαν. Τὸ φῶς δύ- »ναται νὰ σμικρυνθῇ ἢ αὐξηθῇ κατ' ἀρέ- »σκεϊαν, ἀνεπαισθῆτως ἢ ἀναφανδόν, νὰ »παριστᾷ μετάβασιν ἐκ τοῦ συνήθους φω- »τὸς τῆς ἡμέρας εἰς λάμψιν ἡλιακὴν, καὶ »εἰς αὐτῆς πάλιν εἰς συννεφώδη ὁμίχλην ἢ »εἰς κνέφας ἑσπερινόν· ἅπασων τῶν παραλ- »λαγῶν τούτων παρεχουσὼν τῷ διοράματι »χαρακτῆρα φυσικὸν ὑπὲρ πάντα ἄλλον »τρόπον ζωγραφικῆς ἢ σκιαγραφικῆς τέχνης. »Αἱ δὲ παραλλαγαὶ αὗται καὶ διάφοροι με- »ταβάσεις παράγονται διὰ μέσου διαφόρων »θυριδίων, προστεθειμένων ἐν τῇ ἐκ σκιερῶν »ὑέλων ἐσχηματισμένῃ ὀροφῇ, ἀνοιγομένων »ἢ κλειομένων ἀναλόγως τῆς ἀπαιτουμένης »ἐλαττώσεως καὶ αὐξήσεως ἢ ἐτέρας τοῦ »φωτὸς τροποποιήσεως. Προσέτι μέρη τινὰ »τῆς εἰκόνος εἰσὶ διαφανῆ, ἐφ' ὧν προσπί- »πτει τὸ φῶς ὀπισθεν, παρέχει ζωηρατέ- »ραν λάμψιν. κτλ.»

Ὁ συνδυασμός, λοιπὸν διαφανῶν, ἡμιδι- αφανῶν καὶ σκιερῶν χρωματισμῶν, προσβο- ηθούμενος ἔτι πλεον ὑπὸ τῆς τέχνης τοῦ ποικίλλειν τὰ τε ἀποτελέσματα καὶ τὸν βαθμὸν τῆς σκιᾶς καὶ τοῦ φωτὸς, ἀποκαθι- στᾷ τὸ Διόραμα ἐντελεστέραν φυσικὴν πα- ράστασιν.

Διὰ τῶν αὐτῶν μέσων δύνανται νὰ φα- νῶσι μορφαὶ σχηματιζόμεναι, ἐνθα οἱ θεα- ταὶ ἐθεώρουσιν ἀπλῶς ἑδρας κενᾶς· βράχοι καταπίπτοντες, ζοφώδεις νεφέλαι βροντῆς χαρίεσσιν κοιλάδα ἐπισκιάζουσαι, καὶ κα- ταστρεπτικαὶ χιονοστιβάδες μεταξὺ τῶν εἰς τοὺς πρόποδας τῶν ὀρέων εἰρηνικῶν κατοι- κιῶν.

Ἐν τῷ ἐν Παρίσις ἐκτεθέντι διοράματι

τῷ 1826, παρίστατο τὸ ἡρειπωμένον μο- ναστήριον τοῦ Ἁγίου Wandrille, τὸ πλη- σίον τῆς πόλεως Ρουέν. Μία τῶν θυρῶν αὐ- τοῦ βιαίως ἠνοιγέτο καὶ ἐκλείετο, ὥς ἀπο- τέλεσμα δῆθεν σφοδροῦ ἀνέμου. Ὅτε ἠνοι- γέτο, ἐκτεταμένη ὠραία πεδιάς ἐθεωρεῖτο πέραν αὐτῆς· σκιαὶ δένδρων ἐπιπτον ἐπὶ τῶν παλαιῶν τοίχων αὐτοῦ, μᾶλλον ἢ ἦτ- τον βαθεῖαι, ἀναλόγως τῆς ὁρμῆς μεθ' ἧς τὰ νέφη διήρχοντο ὑπεράνω τῶν ἡρειπίων, διακόπτοντα κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἦττον τὰς ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου.

Ὅτε λοιπὸν τὰ τεχνάσματα ταῦτα, τὰ οὐδόλως ἐκτιμώμενα, ἀλλὰ μᾶλλον ἐν ὀλι- γωρίᾳ τιθέμενα ὑπὸ τῶν φιλοσόφων, ἐξέ- πληττον τὸν εὐπιστον θεατὴν, προκατει- λημμένον ἤδη ὄντα καὶ ὑπὸ ἄλλων φαινο- μενικῶν θαυμάτων, ἐντὸς τοῦ νου τῶν μυ- στηρίων τῆς ἀρχαιότητος, πῶς ἤθελε δυ- νηθῇ οὗτος ν' ἀμφιβάλλῃ περὶ τῆς πραγ- ματικότητος αὐτῶν, ἢ νὰ φαντασθῇ ὅτι αὐτὰ δὲν ἦσαν ἀληθεῖς παραστάσεις ἐμ- ψύχου φύσεως;

(Ἀκολουθεῖ).

Ἐμ. Γιαννακόπουλος.

Περὶ τινος ἀντιγράφου τῆς ὑπὸ Ἀθανασί- ου τοῦ Παρίου ἐκδοθείσης ἐν χειρογρά- φῳ «ΘΕΟΛΟΓΙΑΣ»

ΕΥΓΕΝΙΟΥ ΤΟΥ ΒΟΥΛΓΑΡΕΩΣ.

Ὁ ἀοίδιμος διδάσκαλος τοῦ ἡμετέρου γέ- νους Εὐγένιος ὁ Βούλγαρις χάριν τῶν παρ' αὐτῷ μαθητευσάντων, ἐκτὸς πολλῶν ἐπι- στημονικῶν πραγματειῶν συνέγραψε καὶ θε- ολογικόν τι βιβλίον, ὅπερ καὶ μέχρι τοῦ θα- νάτου αὐτοῦ ἰδίῳν ἔνεκεν λόγων δὲν ἀπε- φάσισε νὰ ἐκδώσῃ. Ὁ ἐν Βιέννῃ ὁμῶς ἀρχι- μανδρίτης κ. Ἀγαθάγγελος Λοντόπουλος, τυχὼν παρὰ τῷ φιλογενεῖ κ. Γ. Μαυροκορ- δάτῳ ἀντιγράφῳ τινὸς τούτου ἐξέδοτο αὐ- τὸ ἐν Βενετίᾳ τῷ 1872. Ἐν δὲ σχεδὸν ἑ-